

Entrevista a Miquel Martí i Pol

Miquel Martí i Pol fa més de vint-i-set anys que escriu poesies i no ha arribat a ésser conegut —i encara poc conegut— d'ençà quatre o cinc anys. La seva poesia ha tardat en ésser acceptada però al final l'èxit ha estat esclatant: més de 15.000 llibres venuts d'**Estimada Marta** l'acrediten com un dels poetes més coneguts i populars a Catalunya.

Miquel Martí i Pol viu a Roda de Ter, un poble de la Plana de Vic, en una casa construïda fa poc. El garatge d'aquesta casa fou transformat en estudi del poeta. És una cambra pleníssima de llibres amb un ordre i una netedat exquisida. Miquel Martí i Pol ens reb amb una rialla que li va d'orella a orella. La seva bondat i amabilitat són sorprenents:

—Com ha arribat a ésser poeta? Quin procés ha seguit?

—Doncs he arribat a poeta a còpia d'escriure versos. I que quedi clar que no faig broma. He seguit un procés d'auto-exigència, apuntalat amb lectures, converses, etcètera. Per a mí ésser poeta és una actitud inseparable de la pròpia manera d'ésser.

—El poeta és una persona diferent a les altres?

—Visiblement, no. És diferent potser quan escriu versos. Ara bé, una diferència d'aquesta mena (jo en diria una característica) també es dona en un futbolista, en un astronauta, etc.

—Quins són els temes principals de la seva poesia?

—Si fa no fa, els de la poesia d'arreu i de tots els temps: les relacions entre les persones, és a dir la vida, l'amor, la mort... i poca cosa més. Em sembla que fet i fet, tots els poetes parlem de les mateixes coses; en tot cas ens diferenciem en la manera de parlar-ne.

—De tota la seva producció literària, quins són els llibres més estimats, o que considera més importants?

—Me'ls estimo tots, els meus poemes, fins i tot aquells que he estripat i que, de vegades, recordo amb un cert enyor. De tota manera, els llibres que més content m'han deixat són els últims que he escrit, sobretot **Quadern de vacances, Estimada Marta, Les clares paraules**, etc.

—Quins són els seus autors preferits?

—Si els hagués de dir tots hauria de fer una llista llarguíssima, i em fa por deixar-me algun nom important. M'estimo més, doncs, no dir-ne cap. De fet, això de les preferències a vegades depèn de les èpoques, i em sembla que més val no limitar-ho.

—A quin tipus de públic adreça preferentment els seus poemes?

—No he escrit mai pensant en un tipus de públic determinat. En conseqüència, m'agrada pensar que la meua poesia és, o pot ser, assequible a qualsevol lector mínimament avesat a llegir poesia.

—Com veu l'actual panorama de la poesia catalana? Maria-Mercè Marçal i Xavier Bru de Sala han estat els guanyadors dels darrers Jocs Florals. Quina opinió li mereixen aquests poemes i aquests premis?

—A parer meu, el panorama actual és esperançador, sobretot pel rigor i la diversitat dels poetes que el componen. Pel que fa a la Marçal i a en Bru de Sala, jo els considero dels més importants. Quant als Jocs Florals, més m'estimo no opinar; prou mullader hi ha hagut.

* * *

El poeta es troba tota l'estona assegut en una cadira degut a la malaltia que el va paralizant pro-

gressivament. Tanmateix, les mans i els seus dits llargs es mouen continuament. Malgrat la seva dificultat en parlar no para ni un moment. A vegades ens colpeix els seus esforços en vulguer parlar. Ell, però, diu que no pateix, ans al contrari, li agrada molt dialogar amb els amics:

—Quina és la seva vida normal? Què fa a part de llegir i escriure poesia?

—La meua vida normal és d'una monotonia absoluta, perquè la malaltia no em permet introduir-hi a penes variacions. A part del que dieu, treballo en traduccions, sobretot últimament, i en algunes —poques— altres coses, rebo, per sort meua, moltes visites... i pareu de comptar.

—Diguins la seva opinió sobre aquests temes: Déu i la religió; la vida; l'amor; la mort; el poble.

—Contestar detalladament aquesta pregunta exigiria moltes pàgines. Deixeu-me fer-ho, doncs, d'una manera sintètica. Déu i la religió em mereixen un gran respecte, així com la gent que, de bona fe, creu en el primer i practica la segona. La vida és, a parer meu, l'única propietat absoluta de l'home. L'amor en qualsevol de les seves manifestacions, és el bé suprem i el que més ens apropa a la perfecció. La mort és l'acabament de la vida; per a mi no té altra significació. Quant al poble (suposo que us referiu a la gent), per a mi és la manifestació de la diversitat, el mirall que permet de corregir els propis defectes.

—Com veu el país? Té gaire confiança en el futur de Catalunya?

—Bastant fotut, la veritat; però justament perquè el veig així se'm desvetllen les ganes de lluitar per adobar-lo. Hi ha moltes coses a fer i molt poques possibilitats de fer-les. A més a més, com de castum, ens costa molt de posar-nos d'acord; els «altres» ens harmonitzen i nosaltres no ens posem d'acord; evidentment, així costarà de fer camí, però jo crec que en farem, més ben dit, que n'estem

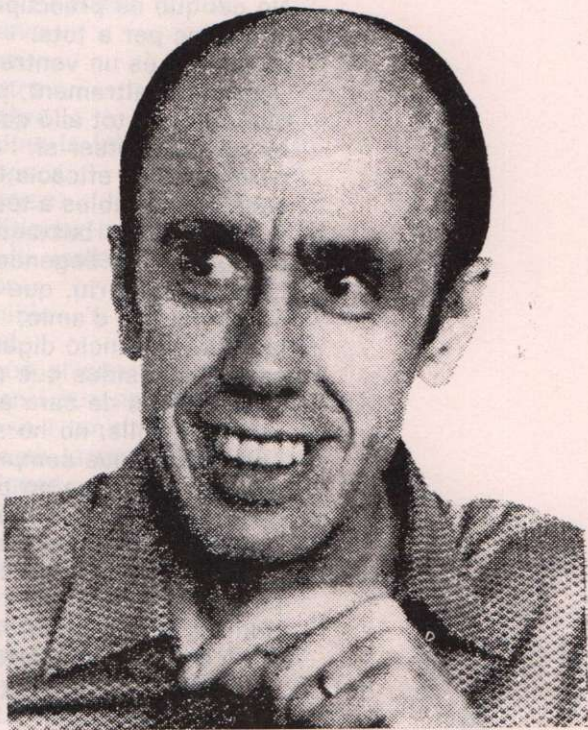
fent. Hem superat situacions molt difícils i no crec que la d'ara ens esborri com a poble. Em sembla, però, que cal tenir consciència de la gravetat del moment i ajornar les picabaralles. Hi ha coses massa importants en joc per entretenir-nos en disputes de cafè. Hem d'aprendre totes les lliçons, perquè si perdem el temps amb bizantinismes, ens faran la llesca.

* * *

L'estona de la conversa se'n ha passat volant... És el moment d'acomidar-nos i de desitjar-nos un sincer a reveure.

Quan emprenem el retorn el capvespre amara tota la Plana. Estem contents de la vetllada realitzada amb un home de salut fràgil però amb una obra poètica i una trajectòria cívica realment exemplar. Perquè ja fa molts anys que Miquel Martí i Pol es troba compromès en el combat a favor de la nostra llengua i de la nostra cultura. Crec que és un deure ètic donar a conèixer a Castellar el cas de Miquel Martí i Pol.

Josep Ramon RECORDÀ

ANTOLOGIA DE MIQUEL MARTÍ I POL

Miquel Martí i Pol és un autodidacta de gran sensibilitat que ha sabut trobar motius d'inspiració en la vida rutinària d'un poble, en el cansament i la monotonia del treball en una fàbrica i en el seu propi decaïment físic. En un ambient tant trist sempre té un deix d'esperança encomanadissa en tot allò que diu, i és una aventura interessant emprendre una recerca de les fonts d'aquesta esperança a través de les seves paraules arribar a esbrinar quina és la fe del poeta. Creu en la gent? O més aviat en el país? No es dona per vençut i sap fer-se amics entre els lectors que es sentiran moralment enriquits amb la seva amistat.

«PLAÇA VELLA» es complau en invitar als seus lectors a fer la coneixença de Miquel Martí i Pol. A fer la coneixença o a renovar-la i a aprofundir-la.

Antònia Buixadé

NIT DE NADAL

Vindrà la nit del gran misteri
i haureu de treballar fins que el darrer
toc de sirena us alliberi.
Aleshores esclatarà la joia:
—Bon Nadal! Bon Nadal!
A casa ja us esperen
per plomar el gall.
Qui sap, potser el marit
haurà posat un arbre al menjador.
Si ho fan els rics no deu pas ser pecat
i avui, per altra banda, heu cobrat doble.
Per una nit oblideu-vos de tot:
dels deutes, de la feina, de la gent,
i canteu com infants
les cançons inefables
i conteu que tot serà més pur
d'ara endavant.
Bé prou que vaga de plorar!

LA FÀBRICA

No cal que us preocupeu:
hi ha lloc per a tots.
La fàbrica és un ventre enorme
—garantit, altrament, per anys i panys—
que digereix tot allò que es presenta
lentament, potser sí, i amb rebombori,
però amb una eficàcia indubtable;
som innumbrables a testificar-ho.
Buideu-vos les butxaques, això sí,
de somnis, de llegendes, d'esperances.
Llenceu-ho al riu, que l'aigua ho purifiqui;
és un consell d'amic;
la delicada funció digestiva
no tolera residus que no es venen.
Orienteu-vos de cara al progrés
—en som fills, no ho sabíeu?—
i no oblideu que sempre
val més tenir que no pas penedir.
La fàbrica us resol tots els problemes
llevat del de la mort, almenys per ara.
Sigueu-ne conscients i practiqueu
l'ascetisme integral a marxes dobles.
Hom ha establert premis especials
per a aquells que visiten menys el wàter.

de **La Fàbrica** (1959)

PORTO LA TARDA

Porto la tarda recolzada al braç
com la dona estimada s'hi recolza,
la tarda núbil que de mi ha nascut
amb un panteix insospitat de vida.

Porto la tarda recolzada al braç
i jo mateix perdut dintre la tarda,
presoner dels camins i de la llum,
daurant l'enyor amb l'or amic dels somnis.

I et cerco, amor, per l'ampla quietud,
com l'errívol ocell cerca la branca
on reposar, florint-hi amb el seu cant,
madur d'inconegudes primaveres.

I et cercaré molt més, fins que per tu
s'acali l'esperit damunt les coses,
com s'acala per beure en una font
una dona gentil, mirant-s'hi dintre.

Llavors caurà la nit i el pensament
vençut per l'alegria de saber-te
ritmarà una complanta de clarors
dins les ombres, feixugues de presagis.

de **Porto la tarda recolzada al braç** (1948-1954)

L'ELIONOR

L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.

Duia trenes, encara
i deia: «sí, senyor» i «bones tardes».

La gent se l'estimava,
l'Elionor, tan tendra,
i ella cantava mentre
feia córrer l'escombra.

Els anys, però, a dins la fàbrica,
es dilueixen en l'opaca
grisor de les finestres,
i al cap de poc l'Elionor no hauria
pas sabut dir d'on li venien
les ganes de plorar,
ni aquella irreprimible
sensació de solitud.

Les dones deien que el que li passava
era que es feia gran i que aquells mals
es curaven casant-se i tenint criatures.

L'Elionor, d'acord amb la molt sàvia
predicció de les dones,
va créixer, es va casar i va tenir fills.

El gran, que era una noia,
feia tot just tres hores
que havia complert els catorze anys
quan va posar-se a treballar.

Encara duia trenes
i deia: «sí, senyor» i «bones tardes».

de **La Fàbrica** (1972)

LLETRA A ANNA

Anna: Ara em pregunto sovint què n'hauríem fet d'aquest gran silenci, si ens haguéssim conegut molt abans, quan no teníem paraules per a omplir-lo, ni la dura voluntat de lluitar que tenim ara. Parlo per mi, sobretot, tal vegada perquè em conec molt més: de tu en sé poca cosa. Vagament et recordo com una noia insòlita —jo sempre he estat de poble, no ho oblidis— i no goso o no sé configurar-te perquè els records que tinc són postals velles amb gent endiumenjada i molt solemne i tu ets tan diferent que no hi encaixes. Jo aleshores —ja ho saps— m'entossudia a fer créixer tothom faixat amb sòlids preceptes de virtut, perquè m'havien ensenyat que estimar era endurir el rostre i negar-se a la crida de les coses amb un gest matusser d'anacoreta. Era absurd i sincer: ho pots ben creure. M'es mussava la veu i em malmetia les mans, pedant com una criatura, i era cruel de tant volem-me dòcil. Tu ja no eres al poble. Quan venies, a l'estiu, de vegades ens trobàvem i jo et veia llunyana. Casa teva, per exemple, era una illa molt remota. No et sorprengui si ho dic: tu no formaves part del meu món. Llavors jo no t'hauria gosat parlar com ara et parlo. Et veia tan diferent de mi! Perquè m'havien marcat a terra, amb ratlles ben precises, els indrets en els quals podia viure sense atemptar contra la llei i l'ordre; i tu eres sempre part dellà dels límits. Que grotesc tot plegat, ara, no trobes? Aleshores, però, com m'obsedia! Ja saps com són els pobles. Tot ressona part dedins de les cases. Les paraules són mobles vells, corcats, feixucs, incòmodes i a cada gest s'alça una pols de segles. Tanmateix costa molt de no sotmetre's al ritme obscur de tanta sang cansada. Per tu era diferent. Tu te'n lliuraves tan sense esforç, que jo et veia com una llunyana quietud inassolible. Vaig créixer sol i decebut. No et pensis que ho digui perquè sí. Tanta eixutesa m'afeixuguia a poc a poc. Se'm feia tan difícil de creure! Fins que un dia vaig posar-me malalt. Ja veus! Les coses

tenen aquests tombants imprevisibles.
Tot és senzill com en un conte amable.
Et lledes un matí i el món canvia
perquè, de sobte, un glop de sang t'emplena
la boca i ja tot té aquell gust de terra.
No et sabia pas dir com m'ho vaig prendre.
Dels primers dies ara no en recordo
sinó la por, que era una por concreta,
feta de gent, de mal físic, d'objectes.
Vaig trigar molt a descobrir el silenci,
a saber que aquell buit se m'ompliria,
a poc a poc, de paraules que aleshores
deia en veu baixa, a sospitar que aquella
pietat de tothom em despullava
de l'home vell, a aprendre que tenia
per tot recer el que feia la meua ombra.
Per primera vegada, te n'adones?
m'allunyava de tot. Com t'ho diria?
Era néixer de nou pel gest solemne
de creure en mi més que en tota altra cosa.
I em vaig fer gran de pressa. Mentiria,
però, si ara et digués que la carcassa
va caure d'un sol cop. Com una nosa,
massissa i persistent, he dut fins ara
restes de mi mateix a les butxaques.
Ja fa molts anys de tot. Si ara te'n parlo
no és per girar, enyorós, els ulls enrera.
Anna: hi ha el temps perdut i la tendresa
que hem malversat; hi ha tantes coses belles
que no hem sabut comprendre i l'esperança
com una casa oberta. Tal vegada
m'he recordat de tot perquè la teua
presència d'avui ja no és aquella
presència d'abans, sinó una viva
dimensió del temps i les paraules;
perquè m'aprenc de nou i tu m'ajudes;
perquè estic sol, ben sol aquesta tarda.

de **Antologia** (1974)

L'HIVERN ÉS JUST...

L'hivern és just, restitueix la llum
al seu límit més pur,
mescla presència i oblit al cor de les donzelles
i ens incita quietament a la tendresa.

Tot l'estiu hem folgat
i ara els camins s'afuen i es precisen
i el lladruc dels gossos a la nit
és colpidorament pròxim.

Tornarem a la perduda intimitat
i als vells llibres de sempre,
com qui torna de nou a la casa del pare,
una mica menys purs
però qui sap si una mica més dòcils al missatge.

de **El fugitiu** (1952-57)

CONFIO MOLT

Confio molt que sempre hi haurà algun
desconegut que en llegir els meus poemes
se sentirà conmós, talment com jo
m'hi sento quan els escric. Hi confio
profundament, i puc imaginar
els clars estímuls de la descoberta,
la molt fecunda i estimable enveja
que establirà lligams irreversibles,
per tal com jo mateix n'he estat i en sóc
protagonista atent moltes vegades.
L'estimo ja desde ara aquest lector
desconegut i amic. Sovint hi penso
i no tan sols en el moment d'escriure.
Entre ell i jo hi ha aquell profund amor
que per distant i net i essencial
no provoca ni dol ni patiment
Ell —ho sé bé— no faltará a la cita
just al moment establert. Jo, des d'ara,
li'n dono ja sincerament les gràcies.

de **Estimada Marta** (1978)

MOLT HE ESTIMAT

Molt he estimat i molt estimo encara.
Ho dic content i fins un poc sorprès
de tant d'amor que tot ho clarifica.
Molt he estimat i estimaré molt més
sense cap llei de mirament ni traves
que m'escatimin el fondo plaer
que molta gent dirà incomprensible.
Ho dic content: molt he estimat i molt
he d'estimar. Vull que tothom ho sàpiga.
Des de l'altura clara d'aquest cos
que em fa de tornaveu o de resposta
quan el desig reclama plenitud,
des de la intensitat d'una mirada
o bé des de l'escuma d'un sol bes
proclamo el meu amor: el legítim.

III

Marta, per tu i per mi no hi ha records
i no hi ha densitat ni moviment.
Tenim però memòria de tot
i en estimar-nos ablanim deserts.
L'aigua i la nit ens donen aixopluc
i amb fils de llum teixeixen el mirall
per on la lluna clara del desig
s'enfila i creix i ateny la plenitud.
Som rics de l'íntim saber de tothom
i convertim el goig incipient
en un plaer magnífic i total.
Damunt no-res bastim un poderós
castell de somnis, que suscita focs
i empeny la saba, i desvetlla el verd
encís de l'ombra. Marta, tot és pur
i els joncs esmolen aquest riu de tu
que ve de lluny i que m'amara tot.

de **Estimada Marta** (1978)

LES QUATRE BANDERES

Tenia quatre banderes,
tres les vaig perdre en combat;
la bandera que fa quatre
l'he desada en un calaix.
No la'n trauré fins que bufi
ben fort el vent de llevant
i s'endugui aquest mal aire
que ens toca de respirar.
Tenia quatre banderes,
tres les vaig perdre en combat.

Tenia un jardí amb tres arbres,
un mal vent me'ls ha esfullat.
Amb el jardí ple de fulles
no fa de bon caminar.
El mal vent encara bufa;
jo no em canso d'esperar:
per cada fulla caiguda
als arbres hi neix un tany.
Tenia un jardí amb tres arbres,
un mal vent me'ls ha esfullat.

De dos amors que tenia,
l'un en terra, l'altre en mar,
el de terra l'empresonen,
l'altre viu exiliat,
Jo ni ploro pel de terra
ni em lamento pel de mar.
Plor i laments, de què serveixen?
Gent que lluiti és el que cal.
De dos amors que tenia,
l'un en terra, l'altre en mar.

Tinc una llengua tan viva
com les més vives que hi ha.
Si quan parlo s'espavillen,
jo que sí, em poso a cantar.
Canto i canto i cantaria
si volgués més fort i clar.
Quan les cançons fossin pedres,
vinga fones i al combat!
Tinc una llengua tan viva
com les més vives que hi ha.

Amors, arbres i banderes
són mots de bon recordar.
Qui n'aprén la cantarella
mai més no l'oblidarà.
Si de cas no l'heu apresat
no us canseu de preguntar,
que si els mots són com la pluja
la terra som tots plegats.
Amors, arbres i banderes
són mots de bon recordar.

de **Obra Poètica II** (1976)

ELS ORÍGENS

Els qui, covardement potser, sobrevivim,
i els altres, els audaços,
compartim el mateix espai d'història.
Tot giravolta i creix, i la pedra i el llamp,
l'arbre i la llum proclamen una sola
dimensió de vida.

No hi ha mesos cruels. L'aigua que esborra
la petjada solemne de l'heroi
fa revenir les fonts i fecunda la terra.

Amb el bon temps esclaten els colors
i tornen al seu niu els ocells migratoris.

Mudem silenci en or; els anys faran la resta.

Que ningú no renegui els seus orígens.

de **L'àmbit de tots els àmbits** (1981)

NO ESPERIS DONS

Possible fos, i ara mateix fariem
un gran salt endavant, o potser enrera,
per quedar sols, i lliures, i feliços.
I encendriem fogueres de concòrdia
i amb vi, danses i amor celebrariem
la plenitud finalment assolida.
Possible fos. Però ja saps que el temps
no pot sotmetre's ni manipular-se.
Malfia't doncs, de tot el que no sigui
fer camí pas a pas, i tanca els ulls
davant d'aquells que constantment agiten
estendarts amb anuncis i proclames.
Tens el que tens i res més. Fes-te en mar
o bé queda't en terra, tant se val,
però no esperis dons ni meravelles.

de **Les clares paraules** (1980)